

Hvad sker der med
viden om autisme?

Hvad kommer ICD-11 til at
betyde?

Bliver den nye viden brugt
i alle tilbud?

Generalforsamling
Autismeforeningen Kreds MidtVest
3.marts 2025

1

Program

- ICD 10-11
- ASF; anderledes neurobiologi, særlige forudsætninger
- Kontekstens betydning
- Nyt:
  - Interoceptive sanser
  - Autisme og den forudsigende hjerne
- Komorbiditet
- Stress-belastning-traumer : overvejelser
- Bliver den nye viden brugt?
- Hvad ser vi ind i?

2

Hvad er Autisme?

Genetisk variant (medfødt)

Anderledes udvikling af hjernen.
Hjernen rent organisk kommer til at fungere forskelligt fra det typiske.

En anderledes måde at:

- Opleve/sanse
- Bearbejde

 3
Autismekonsulent Lone Steengaard

3

Neurodiversitet – fra forstyrrelse til forskellighed

Vores hjerners grundstruktur ligner hinanden,
- men ingen hjerner er ens

Alle mennesker er unikke og først og fremmest sig selv

Din hjerne er helt din egen

4
Autismekonsulent Lone Steengaard

4

Forekomst

- Der findes ingen helt præcise tal.
- Landspatientregistret har tal for personer der er udredt på offentlige og private sygehuse.
  - 1,1 procent af Danmarks befolkningen har ASF
  - 2,1 procent af børn og 3,2 procent af unge har ASF
- Mørketal: Personer der er udredt ved private psykiatere (har ikke indberetningspligt)
- Forekomsten af ASF har, i undersøgelser, været stigende gennem mange år og meget de sidste år.
  - Kombination af bedre redskaber til diagnostik og en "udvidelse" af de diagnostiske kriterier.
  - En grundlæggende stigning i tilstandens forekomst kan ikke udelukkes.

- Mindst 64.972 personer i Danmark har ASF
- I gennemsnit bliver 15 personer om dagen udredt for ASF
- Over halvdelen med ASF er under 22 år

Samfundet stiller i langt højere grad end tidligere, krav til omstillingsparathed og sociale kompetencer, fra førskole- og skolealderen over ungdom og voksenliv og ikke mindst på arbejdsmarkedet.

> <

Kernekaraktistika ved autisme er netop vanskeligheder med hurtig omstilling og krav om sociale kompetencer.

5

Der kommer hele tiden nyt ....

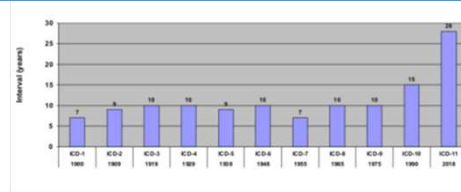
- Forskning
  - Hjernens struktur, neurobiologi, neurokemi .....
  - Andre diagnoser
  - Relateret direkte til ASF
    - Hjernen funktion
    - Sammenhænge
- Beretninger fra mennesker med ASF
- Begreber, forståelser og syn på diagnoser ændres.
  - "Autist" – "med autisme" – "har autisme" – "Neurodivergent"
- ICD 11
- Lovgivning: Ny beskæftigelseslov

6

ICD: International Classification of Disease (WHO)

- 1941: Danmark begynder at anvende ICD 5
- 1948 ICD6 (første gang afsnit med psykiatriske diagnoser)
- ↓ revideres cirka hvert 10. år
- 1994 ICD-10: Integreret i det danske system: SKS Sundhedsvæsenets KlassifikationSystem.
  - Revideret og opdateret løbende
  - 2007: start på arbejde med udvikling af ny klassifikation.
- **2019 ICD 11 vedtages**, forventes klar i 2022.
  - IT baseret, ny opdeling i grupper og nyt kodesystem, blevet til i fællesskab med forskning og erfaring fra de lande der anvender ICD.
- (2022 til DK)
  - Forarbejdet er startet og er stadig i gang. (oversættelse; analyser: Hvad vil det kræve: IT-systemer, personale, ressourcer, hvordan, risici, sikkerhed .....)
  - Tager lang tid, -også for andre lande
- **20?? ICD 11 er integreret i det danske system.**

Kilde: sundhedsdatastyrelsen.dk

7

Autismekonsulent Lone Steengård

7

ICD 10 – diagnoser relateret til ASF i tre grupper

F 70-79 Mental retardering (åndssvaghed).

- F70 Mental retardering af letter grad.
- F71 Mental retardering af middel grad.
- F72 Mental retardering af sværere grad.
- F73 Mental retardering af sværeste grad.
- F78 Mental retardering af anden grad.
- F79 Mental retardering, uspecificeret.

F 90-98 Adfærds- og følelsesmæssig forstyrrelse opstået før voksen alderen.

- F90 Hyperkinesiske forstyrrelser / DAMP.
- F91 Adfærdsforstyrrelser.
- F92 Blandet adfærds- og følelsesmæssig forstyrrelser.
- F93 Emotionelle forstyrrelser opstået i barndommen.
- F94 Sociale funktionsforstyrrelse før voksenalderen.
- F95 Tics.

F 80-89 Psykiske udviklingsforstyrrelser.

- F80 Specifikke udviklingsforstyrrelser af tale og sprog.
- F81 Specifikke udviklingsforstyrrelser af skolefærdigheder.
- F82 Specifik udviklingsforstyrrelse af motoriske færdigheder.
- F83 Blandet udviklingsforstyrrelse.
- F84 Gennemgribende udviklingsforstyrrelser.
  - F84.0 Infantil autisme
  - F84.1 Atypisk autisme
  - F84.2 Retts syndrom
  - F84.5 Aspergers syndrom.
  - F84.8 gennemgribende udviklingsforstyrrelse andre
  - F84.9 gennemgribende udviklingsforstyrrelse uspecifik
- F88 Andre udviklingsforstyrrelser.
- F89 Psykisk udviklingsforstyrrelse uspecificeret.

8

Autismekonsulent Lone Steengård

8

ICD 10 til ICD 11 – diagnoser relateret til ASF i én gruppe

ICD 10	ICD 11
<ul style="list-style-type: none"> • F 70-79 Mental retardering (åndssvaghed). <ul style="list-style-type: none"> ◦ F70-F79: indikerer forskellige grader. • F 80-89 Psykiske udviklingsforstyrrelser. <ul style="list-style-type: none"> ◦ F84 Gennemgribende udviklingsforstyrrelser. <ul style="list-style-type: none"> ▪ F84.0 Infantil autisme ▪ F84.1 Atypisk autisme ▪ F84.5 Aspergers syndrom. ▪ F84.8 gennemgribende udviklingsforstyrrelse andre ▪ F84.9 gennemgribende udviklingsforstyrrelse uspecif • F 90-98 Adfærds- og følelsesmæssig forstyrrelse opstået før voksenalderen. <ul style="list-style-type: none"> ◦ F90 Hyperkinetiske forstyrrelser/DAMP 	<p>06 Psykiske, adfærdsmæssige eller neuro-udviklingsmæssige forstyrrelser</p> <p>Neuro-udviklingsforstyrrelser</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ 6A00 Forstyrrelser i intellektuel udvikling (<i>tidl mentalretardering</i>) ➤ 6A01 Udviklingsforstyrrelse af tale- eller sprog. ➤ 6A02 Autismespektrumforstyrrelse ➤ 6A03 Udviklingsmæssig indlæringsforstyrrelse ➤ 6A04 Udviklingsforstyrrelse af motorisk koordination ➤ 6A05 Attention deficit hyperactivity disorder ➤ 6A06 Stereotyp bevægelsesforstyrrelse ➤ 8A05.0 Primære tics eller tics-lidelser ➤ 6E60 Sekundært neuroudviklingssyndrom ➤ 6A0Y Andre specificerede neuroudviklingsforstyrrelser ➤ 6A0Z Neuroudviklingsforstyrrelser, uspecificerede

Kilde: oversættelse af WHO internationale udgave af ICD 11

9

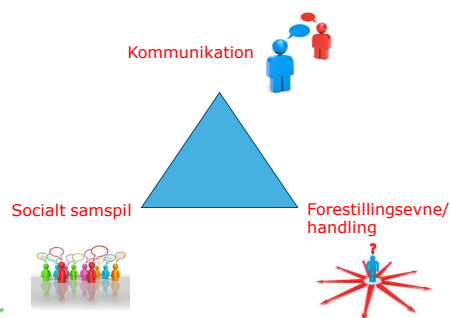
Autismekonsulent Lone Steengaard

9

Autisme ICD 10; hvilken diagnose;

Kommer an på:

- karakteristika på hvert af de tre områder
- Begyndelsesalder

Autismecenter Vest

Gennemgribende udviklingsforstyrrelser

- Infantil autisme
- Atypisk autisme
- Aspergers syndrom
- GUA (Gennemgribende udviklingsforstyrrelse, andre)
- GUU (Gennemgribende udviklingsforstyrrelse, uspecificeret)

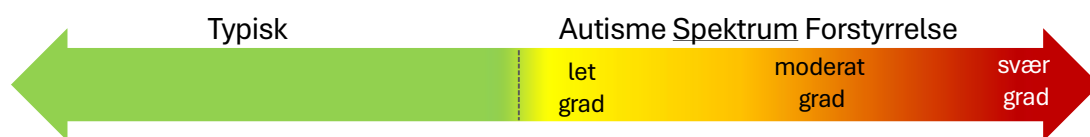
10

Autismekonsulent Lone Steengaard

10

ICD – 11 (fra januar 2022 i princippet)

- Fra "afvigende" til "forskellig"
- Fra kvantitativ til Kvalitativ
- Der skal tage eksplicit stilling til:
  - Intellektuel funktion
  - Sproglige kompetencer
  - Påvirkning af personen funktion (sværhedsgrad).
- Understreger mulighed for sendiagnose
- Vægt på beskrivelse af komorbiditet.

Graden angiver omfanget af behov for støtte

11

ICD 11 Autisme Spektrum Forstyrrelse; diagnoserne

Sprog	Med mild eller ingen funktionsnedsættelse af funktionelt sprog	Med funktionsnedsættelse af funktionelt sprog	Med komplet, eller næsten komplet, fravær af funktionelt sprog
Intellektuel udv.			
Uden forstyrrelse i intellektuel udvikling	6A02.0	6A02.2	
Med forstyrrelse i intellektuel udvikling	6A02.1	6A02.3	6A02.5

6A02.Y - Anden specificeret Autisme Spektrum Forstyrrelse : Kan anvendes hvis ovenstående parametre ikke er gældende (GUA)

6A02.Z - Autisme Spektrum Forstyrrelse, Uspecificeret : Kan anvendes hvis ovenstående parametre er ukendte (GUU)

12

ICD 11 – specifik beskrivelse af bl.a.:

- Yderligere kliniske opmærksomhedspunkter
- Grænseflade med typisk neurologisk udviklede.
  - uddybende beskrivelser og særlig opmærksomhed på at alle mennesker er forskellige.
- Særlig opmærksomhed på:
  - ASF er livslang men varierer i udtryk og udfordring ift alder mm.
  - Kulturrelaterede variationer
  - Kønsrelaterede variationer (mænd – kvinder 3:1) OBS kvinder og ”usynlig” profil
- Grænsefladen til andre diagnoser (Tillægsdiagnoser eller differentialdiagnoser):
  - Intellectuel udvikling ; ADHD ; social angst ; OCD ; skizofreni ; skizotypisk lidelse ; personlighedsforstyrrelser ; ODD (PDA) ; Tourettes syndrom ; selektiv mutisme ; sproglig og motorisk udviklingsforstyrrelse ; reaktiv tilknytningsforstyrrelse o.l. ; spiseforstyrrelse ; andre neurologiske syndromer/lidelser.

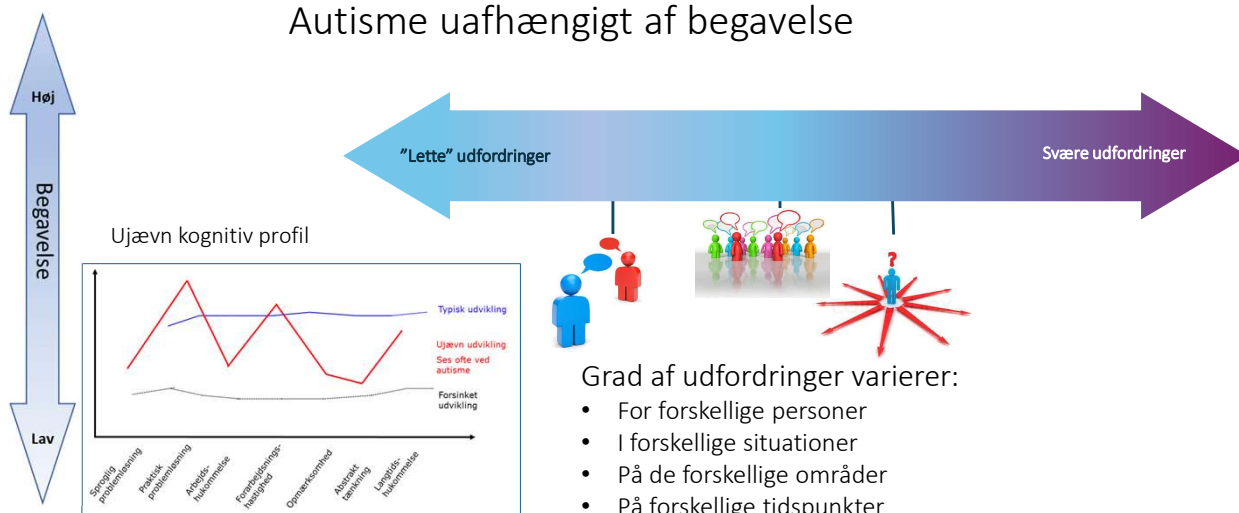
13

Autismekonsulent Lone Steengaard

13

Individuelt hvordan autismen kommer til udtryk

Autisme uafhængigt af begavelse

Grad af udfordringer varierer:

- For forskellige personer
- I forskellige situationer
- På de forskellige områder
- På forskellige tidspunkter
-
-

14

Autismekonsulent Lone Steengaard

14

Forudsætninger for at være i verden

Det som mennesket gør og siger

Det der ligger bagved / årsager forklaringer

Håder Depth

Autismecenter Vest

Mentalisering

Sammenhængsforståelse

Eksekutive funktioner

Sensorisk bearbejdning

Erfaringer

Motivation

Stress

Begavelse

Ressourcer

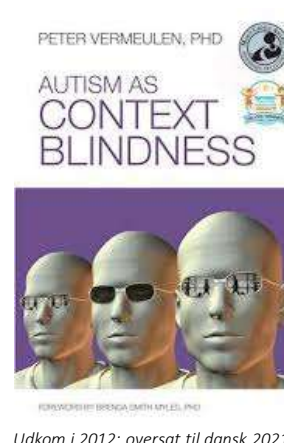
15

Autismekonulent Lone Steengaard

15

KONTEKST

- Det der foregår i miljøet udenfor og indeni vores hjerne, der påvirker vores måde at tilkende ting betydning.
  - Det, der registreres gennem vores sanser.
  - Erfaringer
  - Tanker
  - Viden
  - Følelser
  - Opfattelse og forståelse af os selv
- Ikke nyt, men endnu ikke helt implementeret i vores forklaringer.
- En overbygning på "detaljefokus"

Peter Vermeulen, "AUTISM in context", Belgien
 PhD Psychology and Pedagogical Sciences (forskning og undervisning)
 Omsætter akademisk og forskningsmæssig viden til brugbar praksis og know-how

16

Autismekonulent Lone Steengaard

16

Theory Of Mind

De processer der foregår, når man tænker over andre mennesker og deres handlinger

- At vide, at andres mentale tilstand er forskellig fra ens egen.
- At danne en relevant forestilling om andres tanker, følelser og hensigt

↓

Andres adfærd giver mening for os

Foregår intuitivt automatisk, ubevidst og på millisekunder

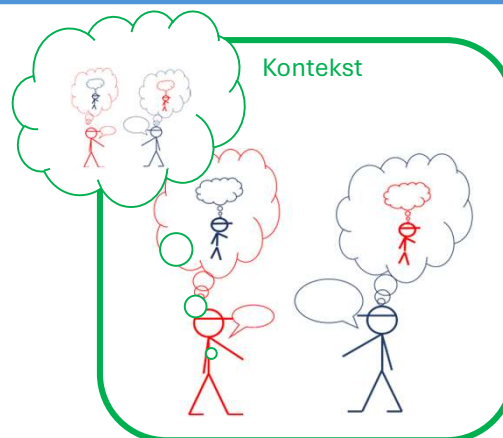
Autismecenter Vest
Autismekonsulent Lone Steengaard

17

Mentalisering er mere end Theory Of Mind

- For danne en relevant forestilling, for at andres adfærd giver mening, så man ved hvordan man skal agere,
  - må man opleve, forstå og inkludere den kontekst man er i.
- Er både en bevidst tænkning/erfaring og ubevidst intuition.

KONTEKST

- Se sig selv udefra og andre indefra (selvindsigt og indlevelsessevne)

18

Neurotypisk
Mentalisering (et spektrum)
Autistisk

Implicit mentalisering "mærke"

Man "mærker det"

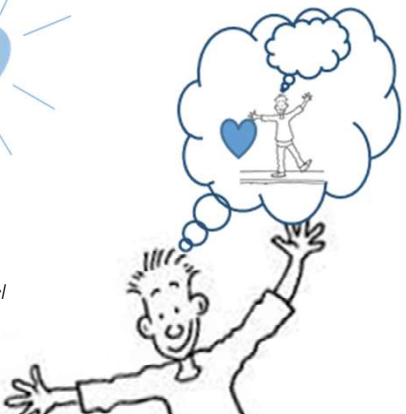
- Intuitivt og ubevidst
- Automatisk, fleksibel
- På millisekunder

Eksplicit mentalisering Intellektuel

Man "regner det ud" (logik og træning)

- Analysere tilgængelige delelementer
- Tolke og udtænke bevidst
- Ingen automatik, tillærte rutiner
- Kræver tid og mentale ressourcer

19

Autismekonsulent Lone Steengaard

19

Maskering / camouflering

- Strategi der udvikles ubevidst gennem livet, hvor man skjuler autistiske træk og lærer sig selv at "passe ind" og "lade som om".
- Et nøje og detaljeret studie af hvad andre gør og kopiering af dette, ud fra en kompleks bevidst analyse og beregning af hvad andre tænker, hvad der forventes og hvordan man tilpasser sig mest ubemærket..
- *Jeg "spiller en rolle" i en uforudsigelig sammenhæng, hvor jeg mangler de informationer som andre bare har.*
- *Jeg skal ofte huske på hvilken "rolle" der passer i hvilke sammenhænge og hvilken "rolle" jeg spillede sidst jeg var med sidde mennesker.*
- Sociale sammenhænge næsten altid forbundet med konstant tvivl og usikkerhed, både ift. andres intentioner og om man selv handlede korrekt, da man oftest har svært ved at afkode konteksten og den feedback der "vejleder" ift. om man handlede hensigtsmæssigt.

20

Autismekonsulent Lone Steengaard

20

Helhedsfokuseret NT
Detaljefokuseret ASF

 Bearbejdningsstil

Top down / helhed

Kontekst/sammenhæng/mening

detalje

detalje

detalje

detalje

Bottom up / detalje

1. Følsom for sammenhæng / Kontekstfølsom.
2. Ubevidst fokus på få relevante detaljer i konteksten og skaber ubevidst og automatisk meningsfuld sammenhæng ud fra disse.
3. Oplever/tolker, detaljen ud fra konteksten.
4. Skifter hurtigt og fleksibelt fokus mellem detalje/helhed efter behov.
5. Lagrer erfaring relativt (kategorier)

1. Følsom for detaljen / Kontekstblind.
2. Svært at skelne vigtige fra uvæsentlige detaljer i konteksten. Behov for mange/alle detaljer for at udtænke en meningsfuld og ofte konkret kontekst/sammenhæng.
3. Svært/umuligt at opleve/tolke, detaljen ud fra konteksten.
4. Vanskeligt at skifte fokus mellem detalje/helhed ved behov.
5. Lagrer erfaring konkret/absolut.

21

21

Eksekutive funktioner

- Samlebetegnelse
- Ansvarlige for problemløsende målrettet tanke/handling
- "Den indre plan" / "indre dialog"
- Bruges i ALLE situationer, der ikke er rutine. (hvor vi ikke kan gøre som vi plejer.)
- Mange gange dagligt.

Ikke specifik for autisme, men én af forklaringerne
Meget påvirkelige af ubalance, som f.eks. pres, stress, og depression.

22

22

Eksekutive funktioner

idégenerering

Få en realistisk ide = indre forestillingsbilleder

Planlægning/organisering

Lægge realistisk plan ift. tid, rækkefølge, indhold og fastholde mål..
Holde orden i ydre og indre opgaver og ting

initiering

Selvstændigt at gå i gang med de handlinger, der i den rigtige rækkefølge fører til målet.

fleksibilitet

Hurtigt/pludseligt at kunne skifte strategi / spor.
(handling, tanke, "gå på kompromis")

impulshæmning

Modstå impuls til at handle/tale, hæmme tanker, tænke sig om.

Monitorering

Overvåge og tilpasse;

- Opgaveløsning ift. kontekst og tidsperspektiv
- Vurdere egen adfærd ift. omgivelser.

Selvregulering

Følelsesmæssig regulering ift. situationen, og styre temperament.

arbejdshukommelse

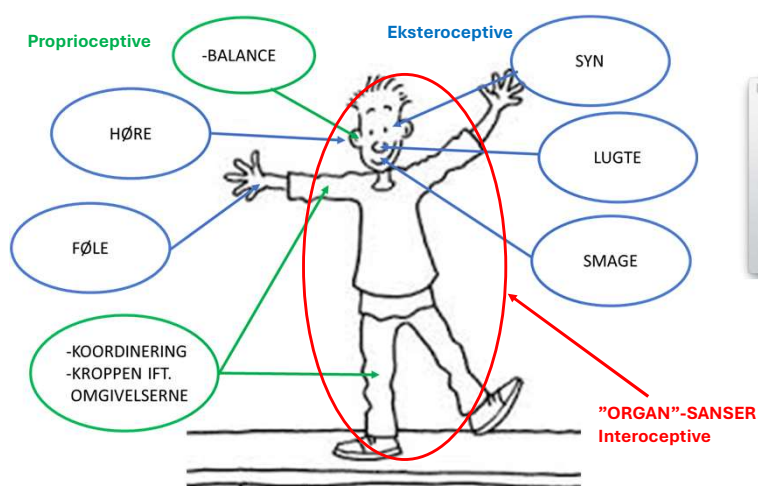
At holde information i tankerne længe nok til at omsætte til svar eller handling.

23

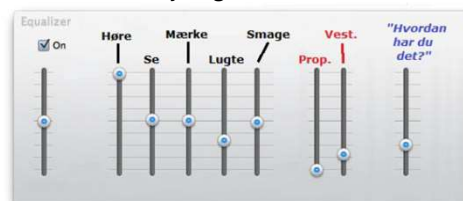
Autismekonsulent Lone Steengaard

23

Sanserne

Ofte dysregulerede

24

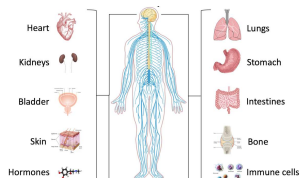
Autismekonsulent Lone Steengaard

24

Interoceptive sanser

- Giver os information om tilstanden forskellige steder i kroppen og hvad den behøver for regulering og komfort.
- Formålet er grundlæggende at sikre overlevelse

Sanselegemer i alle store organer

Insula

Insula bruger input som "clues" til følelser og kroppens behov

Følelser og kroppens behov

Implicit / ubevidst

- Overvåger krop og omgivelser
- Automatisk genoprettelse af balancen
- (ex. blodsukker, hormoner ....)

EksPLICIT / bevidst

- Oplevelse af følelser og kroppen signaler
- Gøre noget aktivt for regulering
- (ex. Tørst = drikke, kulde= mere tøj på....)

= Interoceptiv opmærksomhed

Interoceptiv opmærksomhed

Fundamentet i "hvem er jeg"
TOoM: Theory of own mind

(Afgørende for at regne ud hvordan andre føler på baggrund af egne erfaringer)

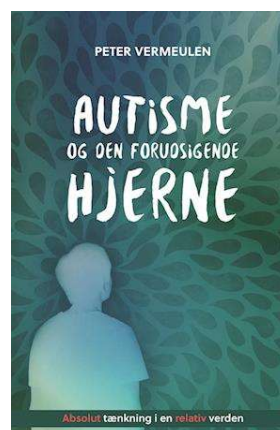
25

Autismekonsulent Lone Steengaard

25

Autisme og den forud forudsigende hjerne Absolut tænkning i en relativ verden

- Den forudsigende hjerne:
  - Generel hjerneforskning, siden 1990´erne
    - Ikke udbredt i autissemforskning før de senere år
  - Hjernen fungerer ikke som vi har troet i mange år.
  - Udfordrer vores hidtidige forståelser.

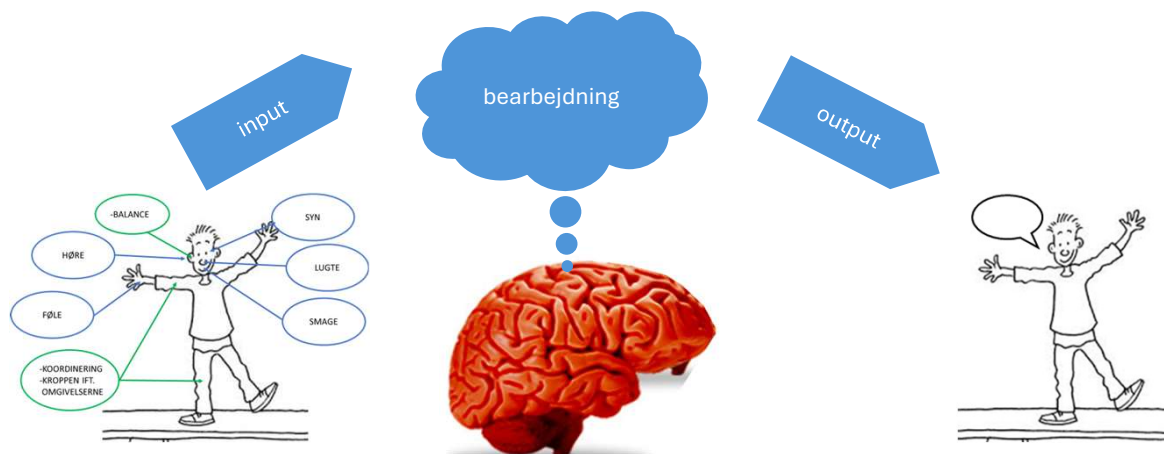
Peter Vermeulen, "AUTISM in context", Belgien
PhD Psychology and Pedagogical Sciences (forskning og undervisning)
Omsætter akademisk og forskningsmæssig viden til brugbar praksis og know-how

26

Autismekonsulent Lone Steengaard

26

Tidligere forståelse

27

Autismekonsulent Lone Steengaard

27

Ny viden , den forudsigende hjerne...

NT: tror mere på egen model

Forudsigelsesfejl:

- Uvæsentlige: fleste passerer
- Relevante: modellen tilpasses til også at rumme ny info
- Relativt

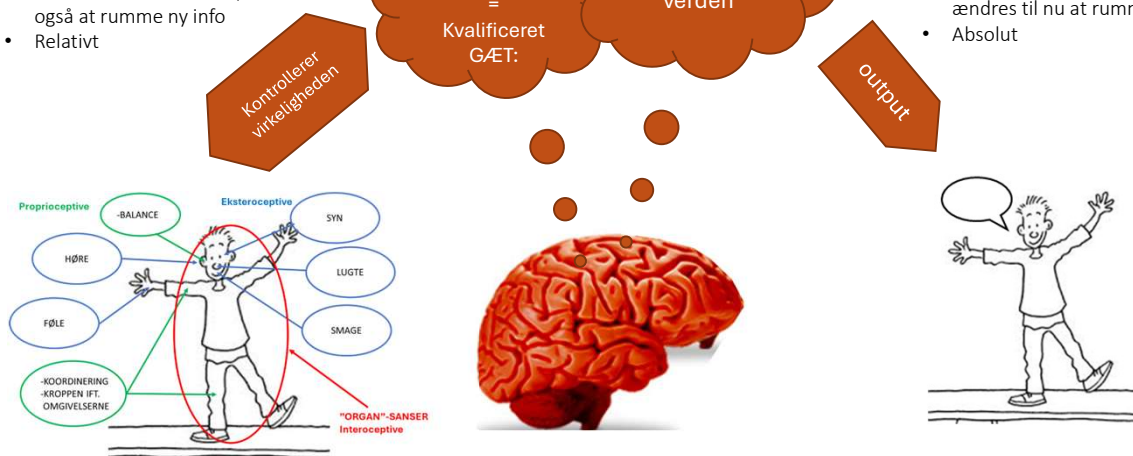
Model af "verden"
En forudsigelse
= Kvalificeret
GÆT:

Tilpasser:
Model af
"verden"

ASF: Tror for lidt på egen model

Forudsigelsesfejl:

- Uvæsentlige: få passerer
- Mange opleves relevante: modellen ændres til nu at rumme denne info.
- Absolut

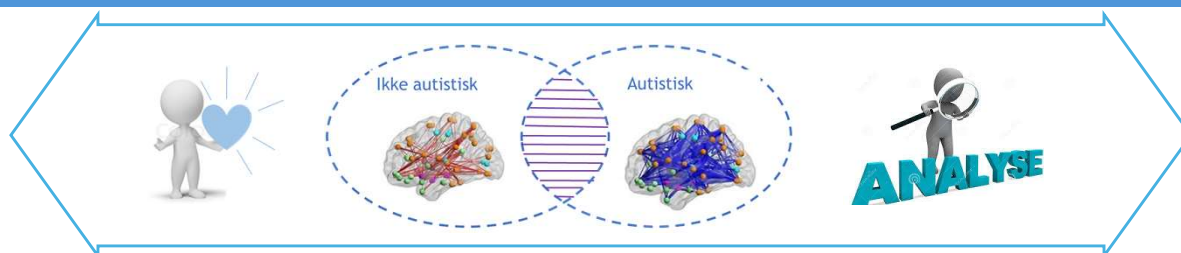

28

Autismekonsulent Lone Steengaard

28

OPSAMLING: NT - Autisme; grundlæggende forskelle

- Intuitiv
- Automatisk
- Ubevidst
- kontekstfølsom
- Sammenhænge,
- Relativ /Abstrakt
- Lagrer kategorier af erfaring
- Fleksibel (hurtigt ubevidst)
- Forestillinger/forudsigelser om verden

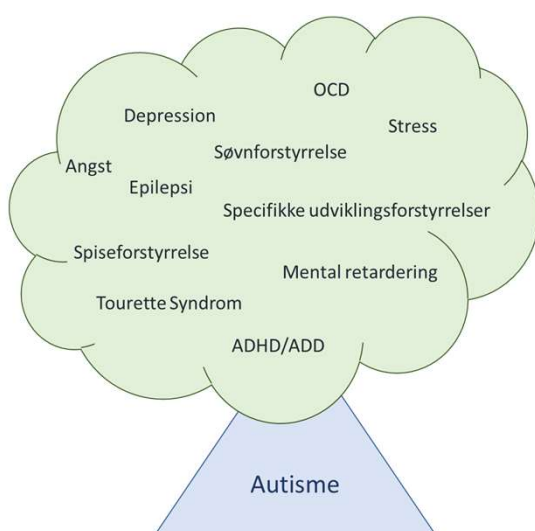
- Analyse intellektuelt
- Ingen automatik (skal lære)
- Bevidst tænkning
- "Kontekstblind"
- Detaljer ("tilfældige")
- Absolut / konkret
- Lagrer konkrete erfaringer
- Mindre fleksibel (tidskrævende bevidst)
- Mangelfuld forestilling/forudsigelse om verden

29

Autismekonsulent Lone Steengaard

29

Komorbiditet og følgetilstande

Komorbiditet betyder:

- Personen har en eller flere diagnoser ud over autismen.
- Ca. 70% af personer med autisme har en diagnose ud over autismen.
- Nogle andre diagnoser opstår som belastning på baggrund af autismen, når omgivelser/rammer og/eller støtte ikke matcher behovet.

30

Autismekonsulent Lone Steengaard

30

Komorbiditet og følgetilstande

”Neurologiske/udviklingsmæssige” forstyrrelser:

(sammenhæng med hjernens udvikling)

- Mental retardering: ca. 45%
- ADHD: 28 -44 % (84% har en tillægsdiagnose mere)
- Tourette syndrom
- Epilepsi
- Specifikke udviklingsforstyrrelser

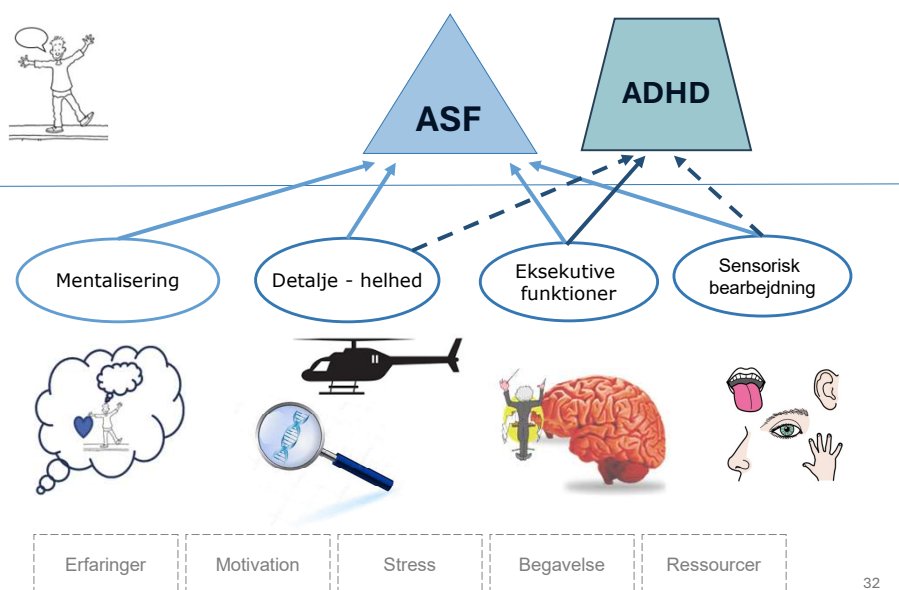
Følgetilstande:

(opstår som belastning på baggrund af autismen , når omgivelser/rammer og/eller støtte ikke matcher behovet)

- Stress
- Depression
- Angst: 42-56 %
- OCD: 7-24%
- Isolation
- Spiseforstyrrelse: 4-5 %
- Søvnforstyrrelse/problemer: 50-80%
- Motoriske udfordringer : mindst 79%

31

ASF og ADHD er i ”familie”

32

ADHD / Hyperkinetisk forstyrrelse (kort om..)

Opmærksomheds- og koncentrationsvanskeligheder

impulsivitet

hyperaktivitet

Alle har sin egen unikke ADHD-profil

Hjernen:

- Genetisk variant (medfødt)
- Biologisk forstyrrelse i hjernen.
- Andre faktorer kan være påvirkninger af hjernen i fostertilstanden.

Diagnosen:

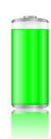
- Stilles ud fra afvigelser/udfordringer i adfærd og tænkning (som ved ASF)
- Kommer til udtryk ved udfordringer med:
  - opmærksomhed, koncentration, vedholdenhed, igangsætning, hukommelse, organisering, overblik, planlægning og tidsfornemmelse.
  - Let-afledelighed samt indre og ydre uro.
  - nedsat impulshæmning.
  - Emotionel dysregulation.

33

Autismekonsulent Lone Steengaard

33

Stress, som en væsentlig faktor

Næsten alt kræver mere mental energi end typisk.

Mentalt overarbejde

Mindre energi til de funktioner, der i forvejen kræver meget energi

Forudsætninger for at være i verden

Hjerne der arbejder forskelligt ift. det der er typisk

Overbelastning af nervesystemet

STRESS

Udvikling af f.eks.:
Depression
"Nedsmeltning"
Impulsgennembrud
Angst

34

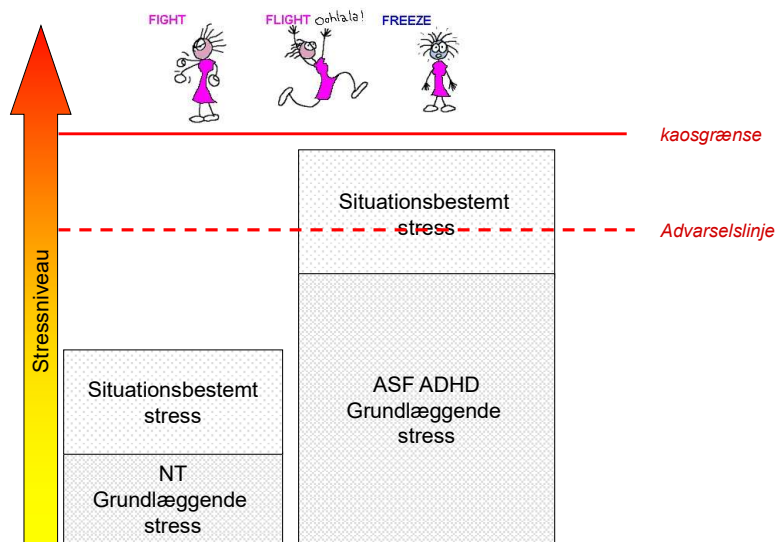

Autismekonsulent Lone Steengaard

34

Stress, som en væsentlig faktor

Stressmodellen, Trine Uhrskov og Bo Hejlskov Elvén

35

Hjerne i alarmtilstand

- Hjernen reagerer ikke på alle input, men på forandring/ændring i input.
- En autistisk hjerne oplever konstant forandring og overraskelse, fordi den lukker for meget og uforståelige input ind. (OBS kontekst og forudsigelse)
- Længere tids overbelastning, forandrer hjernestruktur og regulering af signalstoffer i "alarmsystemet", så det bliver overfølsomt og det bliver endnu sværere at regulere følelser.
- En overbelastet hjerne:
  - Kan medføre at amygdala (hjernens "vagthund") vokser og overreager på alt for meget.
  - Har ofte ubalance i autonome system, med overreaktion i det sympatiske nervesystem. (tænder på bl.a. bekymring, overraskelse, frygt, sensorisk stimuli.)
  - Har kort vej til "fight-flight-freeze"-reaktion.
- En autistisk hjerne er i større risiko for kronisk alarmtilstand end en typisk.

36

ASF - belastning – traumer

- Vi har længe vidst at ASF kan medføre:
  - øget sårbarhed for stress og forhøjet stressniveau
  - øget sårbarhed for og oplevelse af traumer.
  - øget sårbarhed for belastningsreaktioner
- Der forskes i ASF, traumer og PTSD i mange lande.
- Der er lige et forskningsprojekt om ASF og traumer på SDU.

ICD-11	
Mental, behavioural or neurodevelopmental disorders	
Disorders specifically associated with stress	
▪	6B40 Post traumatic stress disorder
▪	6B41 Complex post traumatic stress disorder
▪	6B42 Prolonged grief disorder
▪	6B43 Adjustment disorder
▪	6B44 Reactive attachment disorder
▪	6B45 Disinhibited social engagement disorder
▪	6B4Y Other specified disorders specifically associated with stress
▪	6B4Z Disorders specifically associated with stress, unspecified

Kilde: oversættelse af WHO internationale udgave af ICD 11

37

Autismekonsulent Lone Steengaard

37

Bliver den nye viden brugt?

- Vi er primært i kontakt med kommunernes jobcentre og ungeenheder og enkelte gange socialafdeling.
  - Vi ser stor variation mellem kommunerne, også indenfor den samme kommune.
  - De fleste vil rigtig gerne.
  - De fleste har medarbejdere i afdelingen med den basale viden, men mange er også fortsat i gang med at lære...
  - De fleste har tilbud der matcher nogle i målgruppen.
  - De fleste har "selvforståelse" i gruppeforløb.
  - Vi ved ikke hvor mange borgere kommunen selv hjælper videre.

38

Autismekonsulent Lone Steengaard

38

Det er ikke den enkelte der er uvillig

- Selvom kommunen gerne vil:
  - Er indgangen til at få hjælp ofte meget kompliceret
- Selvom jobcentret gerne vil:
  - er reglerne og lovgivningen så kompleks og rigid, at det er en udfordring for de fleste.
  - kan vejen til afklaring via jobafprøvning – rehabiliteringsteam – og evt. pensionsudvalg ofte være massivt belastede.
  - er der strammet meget op især ift. fleksjob og førtidspension.
- Selvom socialafdelingen gerne vil:
  - betyder besparelser og rammer, hvor det på forhånd er defineret hvad man kan få støtte til, at det kan være svært at få den individuelt tilrettelagte støtte.

VIVE – det nationale forsknings- og analysecenter for velfærd

39

Autismekonsulent Lone Steengaard

39

Konklusion

Stigningen i antallet af unge førtidspensionister skyldes en kombination af flere faktorer, hvor særligt de unges øgede kompleksitet i udfordringer spiller en central rolle.

For at vende udviklingen kræves en tidligere, mere koordineret og helhedsorienteret indsats på tværs af forskellige sektorer og fagområder.

Der er samtidig behov for at styrke både uddannelsessystemets og arbejdsmarkedets rummelighed over for unge med særlige behov og udfordringer.

40

Autismekonsulent Lone Steengaard

40

Fremtidens beskæftigelsesindsats

- Nuværende system er gennem årene (siden 1990'erne) revideret og udvidet mange gange, og er blevet tiltagende komplekst og bureaukratisk.
- Der er nu 13 målgrupper med over 200 regler og særregler henover målgrupperne
- Næsten halvdelen af borgerne oplever, at deres forløb primært er tilrettelagt ud fra regler frem for deres individuelle situation.
- På baggrund af kritik og utilfredshed med jobcentre, nedsætter regeringen i maj 2023, en ekspertgruppe.

Konklusion

Ekspertgruppens anbefalinger udgør en gennemgribende reform af beskæftigelsesindsatsen, der skal gøre systemet mere enkelt, billigere og mere værdigt for borgerne - uden at det går ud over beskæftigelsen.

Reformen forventes at levere:

- Et mere enkelt beskæftigessystem
- Større værdighed for borgerne
- Lavere administrative omkostninger
- Fastholdelse af høj beskæftigelse
- Mere effektiv ressourceudnyttelse

- Reduktion i målgrupper og særregler :
  - Fra 13 til 5 målgrupper og forenklet regelsæt.
- Mere individuelt tilrettelagt indsats
  - Mere frihed til sagsbehandler fokus på individuelt behov
- Værdigt sanktionssystem i balance
  - Reduktion i antallet af sanktioner og hensigtsmæssig balance
- Nedlæggelse af jobcentre
  - Fri kommunal organisering, fleksibilitet i lokal indsats
- Større rolle til a-kasser og private
- Reduktion i krav til antal samtaler

41

Autismekonsulent Lone Steengaard

41

Hvem møder vi?

- Flere med ADHD, som primær- eller tillægsdiagnose.
- En "ny" målgruppe, som der kommer flere og flere af:
  - Meget komplekse udfordringer, ofte flere tillægsdiagnoser.
  - Ofte massivt stressede, og har svære belastningsreaktioner.
  - Flere har været i afklaring- eller ressourceforløb i mange år og belastede af det.
  - Har oftest fået ASF diagnosen meget sent.
  - De fleste har levet mange år med forskellige fejldiagnoser, og har kæmpet for at få den rigtige diagnose.
  - Ofte forbundet med meget skyld og skam, ikke bare at kun gøre det man ser andre gøre.

42

Autismekonsulent Lone Steengaard

42

Hvad ser vi ind i?

Det ved vi ikke, men vi kan håbe

- Med ICD-11:
  - Mere individuelle og kvalitative beskrivelser af hvad ASF betyder for den enkelte person, hvilke tillægsdiagnoser der er og hvilken støtte der eventuelt er behov for.
    - Bedre afsæt for eventuel indsats.
- Med reform af beskæftigelsesindsatsen
  - Mere individuelt tilrettelagt indsats til de målgrupper der ikke passer i et system beregnet til alle.
  - Mere skånsom og relevant indsats.
- Forskning:
  - Mere autisdeforskning
  - Mere bred implementering af nuværende forskning,
    - "Autisme og den forudsigende hjerne",
    - "traumer og autisme"
  - Mere anerkendelse af de massive følger af belastning

43

Autismekonsulent Lone Steengaard

43

Spørgsmål

44

Autismekonsulent Lone Steengaard

44